

Kontabiliteti dhe raportimi i ndërmarrjeve shtetërore (NSH)

Drejtues: Garik Sergeyev, Specialist i lartë për menaxhimin financiar, Bashkëdrejtues Ekipi për KPRF PULSAR (Grupi i Bankës Botërore)

Prezantues: Immanuel Steinhilper, Specialist i lartë për qeverisjen, Departamenti Global i Institucioneve (Grupi i Bankës Botërore)

Andrei Busuioc, Specialist i lartë për drejtimin financiar, Rajoni i EAQ-së (Grupi i Bankës Botërore)

Bernhard Schatz, Menaxher i Lartë (PwC Austria)

Vjenë, 4 dhjetor 2024

Public Sector Accounting and Reporting Program

PULSAR Program is co-funded by:

 Federal Ministry
Republic of Austria
Finance

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

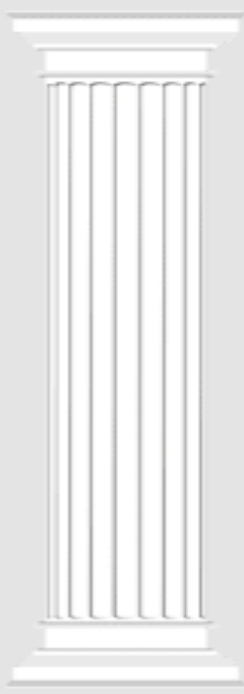
Swiss Confederation

Federal Department of Economic Affairs,
Education and Research EAER
State Secretariat for Economic Affairs SECO

Informacion i përgjithshëm për seancën

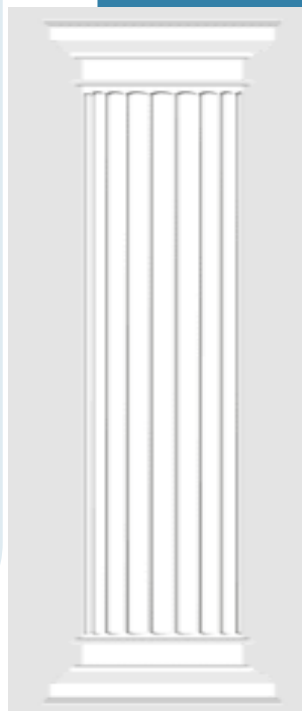

Hyrje dhe informacion i përgjithshëm

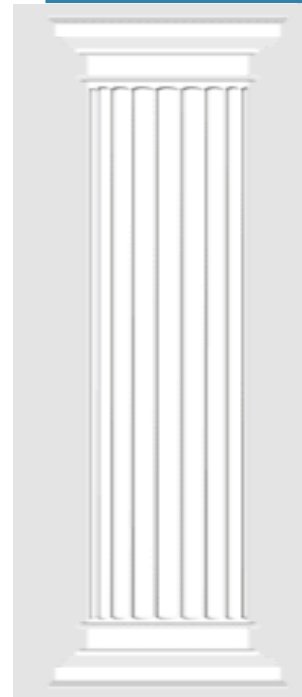
- Përse na interesojnë NSH-të?
- Çfarë janë NSH-të?
- Disa probleme

Raportimi i NSH-ve dhe raporti agregat

- Raportimi nga NSH-të
- Raporti agregat i portofolit

Kontabiliteti dhe konsolidimi i NSH-ve: përvoja e Austrisë

- Kontabiliteti i NSH-ve në Austri
- Kontabiliteti i qeverive për NSH-të

1

**Prezantim i NSH-
ve dhe
informacion i
përgjithshëm**

Ndërmarrjet shtetërore (NSH): Prezantim & informacion i përgjithshëm

Immanuel Steinhilper, Specialist i lartë për qeverisjen, Departamenti Global i Institucioneve (Grupi i Bankës Botërore)
Vjenë, 4 dhjetor 2024

CFRR >>
Centre for Financial
Reporting Reform

PULSAR

Public Sector Accounting and Reporting Program

PULSAR Program is co-funded by:

 Federal Ministry
Republic of Austria
Finance

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Economic Affairs,
Education and Research EAER
State Secretariat for Economic Affairs SECO

PËRSE? NSH-të luajnë rol me rëndësi kritike për sfidat globale

Ekonomia

- Mbi 100 mijë NSH në mbarë botën (me mijëra në EAQ)
- 25% e shoqërive më të mëdha të botës (126 nga 500)
- Përqindje e konsiderueshme në PBB-në botërore (aktivet e NSH-ve >50%, të ardhurat > 10%)

Shërbimet & vendet e punës

Shërbimet publike

- Ujësjetës-kanalizime
- Energji elektrike
- Transporti publik
- Industria minerare
- Bankat

Vendet e punës

- 5% e punësimit gjithsej
- Përqindje më e lartë në punësimin e sektorit publik

Ndryshimi i klimës

- NSH-të të pranishme në sektorë me emetime të larta (energjetikë, transport)
- Emetime të drejtpërdrejta vjetore të barasvlershme me 7,49 gigaton dyoksid karboni
- Më shumë emetime se çdo vend me përjashtim të Kinës 5

PERSE? NSH-të kontribuojnë në misionin për zhvillim të Grupit të Bankës Botërore

T'i jepet fund varfërisë dhe të rritet prosperiteti i përbashkët në një planet të jetueshëm

Rezultat për zhvillim të NSH-ve: përmirësim i ecurisë financiare të NSH-ve, realizimit të shërbimeve, klimës dhe tregjeve funksionale

Vlerësimi i situatës & të dhënave të NSH-ve

Fuqizimi i drejtimit të brendshëm të NSH-ve (përfshirë kontabilitetin dhe raportimin)

Administrimi i rreziqeve buxhetore në lidhje me NSH-të dhe përmirësimi i ecurisë financiare të NSH-ve

Sigurimi i asnjësisë në konkurrencë dhe i rregullave të barabarta të lojës me sektorin privat

Përmirësimi i raportimit për klimën dhe qëndrueshmërisë së NSH-ve

Reformimi dhe ristrukturimi i NSH-ve

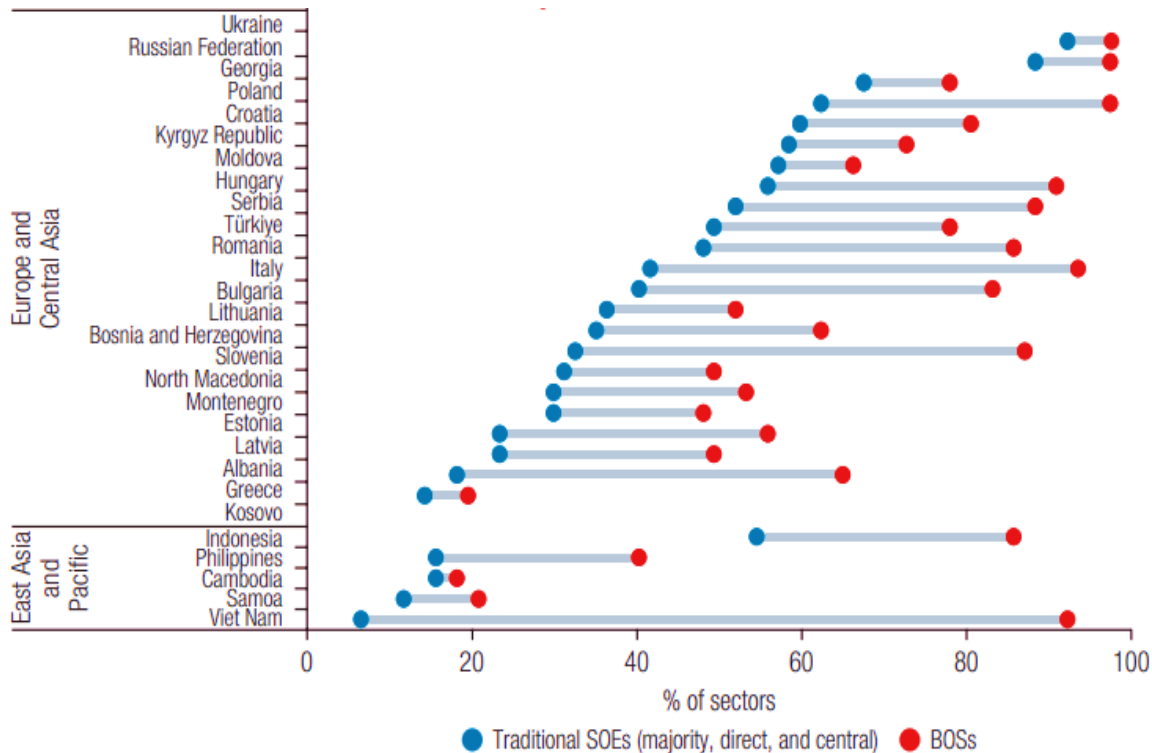

Qasja e integruar e Grupit të Bankës Botërore për reformën e NSH-ve
Korniza e integruar për NSH-të (iSOEF)

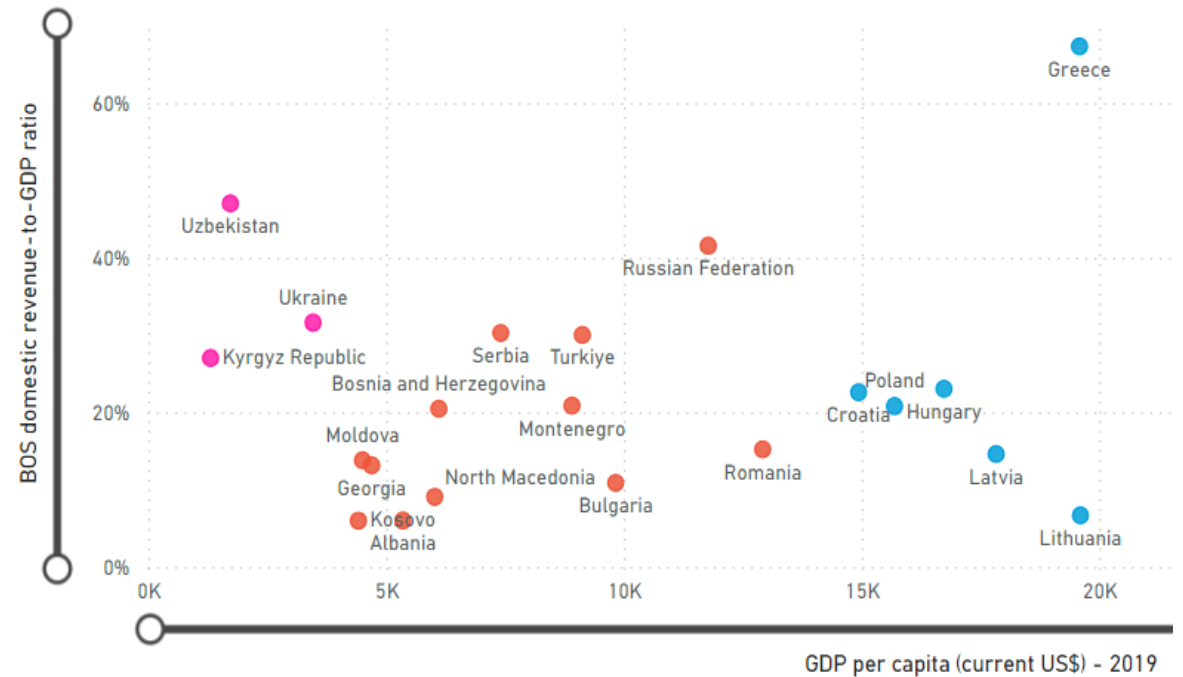
PËRSE? EAQ është rajoni me praninë më të lartë të NSH-ve

Përqindja e sektorëve me NSH dhe aksione shtetërore > 10% (BOS) në disa vende, sipas rajonit

Të ardhurat nga NSH-të dhe aksionet shtetërore në to si përqindje e PBB-së, sipas vendeve

PËRSE? NSH-të janë shumë të rëndësishme për kontabilitetin dhe raportimin

Në nivel NSH-je

- Nevoja për dokumentacion të plotë dhe të saktë
- Mundësia për të ndjekur ecurinë
- Krahasueshmëria në kohë dhe mes njësive ekonomike

Në nivel shteti (portofoli)

- Dhënia e një pamjeje të plotë dhe të saktë të aktiveve neto, borxhit dhe performancës së sektorit publik (agregim/konsolidim)
- Administrimi i rreziqeve buxhetore

ÇFARË? Çfarë janë saktësisht ndërmarrjet shtetërore (NSH)?

Përkufizimi sipas iSOEF të OECD-së/GBB-së

- *“Çdo sipërmarrje të cilën ligji i vendit e njeh si ndërmarrje dhe në të cilën shteti ushtron kontroll pronësie”*

Karakteristikat e zakonshme

- Personalitet juridik më vete nga shteti
- Veprimtaria parësore ekonomike/tregtare
- Shteti pronar kryesor (>50%) ose një përqindje e konsiderueshme me kontroll

ÇFARË? Nga ana konceptuale, NSH-të qëndrojnë mes sektorit publik dhe atij privat

Shteti/sektori publik

p.sh., ministri, dikastere dhe struktura që bëjnë pjesë në administratën publike dhe nuk kanë personalitet juridik më vete nga shteti

Ndërmarrjet shtetërore (NSH)

- Personalitet juridik më vete nga shteti
- Krijuar si:
  - (i) Korporatë me ligj (me ligj të posaçëm të parlamentit në nivel qendror ose vendor) OSE
  - ii) shoqëri tregtare sipas ligjit për shoqëritë tregtare (me të njëjtën formë juridike si shoqëritë private, pra SHA ose SHPK).

Sektori privat/shoqëri private

p.sh., shoqëri aksionare (SHA), Shoqëri me përgjegjësi të kufizuara (SHPK), shumica e aksioneve në pronësi të privatit

Zotëruar plotësisht nga shteti

Zotëruar në shumicë ose kontrolluar nga shteti

Zotëruar plotësisht nga privati

Orientim publik/social

Orientim kryesisht ekonomik/tregtar

Orientim tregtar/fitimprurës

Standardet kombëtare të kontabilitetit/SNKSP

Standardet kombëtare/SNKSP/SNRF

SNRF

ÇFARË? NSH-të duhet të ndjekin të njëjtat standarde si shoqëritë private

Shteti/sektori publik

p.sh., ministri, dikastere dhe struktura që bëjnë pjesë në administratën publike dhe nuk kanë personalitet juridik më vete nga shteti

Ndërmarrjet shtetërore (NSH)

- Formë juridike e harmonizuar me sektorin privat, pra SHPK/SHA të krijuara në bazë të ligjit për shoqëritë tregtare
- Kërkesa të ngjashme për drejtimin e brendshëm të shoqërisë
- Këshilla profesionale (autonomi, pavarësi, diversitet)
- Të njëjtat rregulla për konkurrencën si sektori privat
- Pa trajtim me përparësi (rregullat fiskale, mundësia për financim/borxh, faktorët e prodhimit dhe infrastruktura)
- Shkalla e kthimit për veprimtaritë ekonomike e ngjashme me shoqëritë private, veçim i detyrimeve për shërbimeve publike (DSHP)
- Prokurimi i ngjashëm me shoqëritë private
- **Nivel i lartë transparence dhe dhëniesh informacionesh (ku si bazë referimi mbahen shoqëritë e listuara)**
- **Auditimi i brendshëm & i jashtëm**
- **SNRF ose standarde të barasvlershme**
- **Raportimi mjedisor, shoqëror dhe qeverisës dhe raportimi për klimën**

Sektori privat/shoqëri private

- Shoqëri me përgjegjësi të kufizuara (SHPK)
- Shoqëri aksionare (SHA)
- Auditimi i brendshëm & i jashtëm
  - SNRF
- Raportimi mjedisor, shoqëror dhe qeverisës/raportimi për klimën
  - Standardet për shoqëritë e listuara

Por në realitet gjithësia publike-private është shumë më komplekse

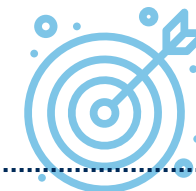
- **Mungesë përkufizimi të qartë dhe inventari të NSH-ve në nivel vendi.**
- **Shumë forma “të ndërmjetme/hibride” subjektesh mes sektorit publik dhe atij privat:**
  - Agjenci publike autonome
  - Subjekte publike (EPIC/EPA në sistemet frankofone)
  - Autoritetet portuale ose aeroportuale
  - Rregullatorët e pavarur
  - Shërbimet postare në disa vende (p.sh., USPS)
  - Institucionet kulturore (p.sh., muzetë, teatrot)
  - Shërbime arsimore dhe shëndetësore (p.sh., universitetet, institucionet e kërkimit shkencor, spitalet)
  - Fondet e pasurive shtetërore, fondet e pensionit ose sigurimet shoqërore
  - Partneritetet publike-private (PPP)
- **Forma juridike dhe veprimtaria ekonomike e subjektit nuk janë gjithmonë të harmonizuara (mund të ndryshojë mes vendeve).**

... me larmi të madhe mes NSH-ve

- **Larmi e formave juridike:**
  - NSH të themeluara në bazë të së drejtës të sektorit privat: shoqëri aksionare, shoqëri me përgjegjësi të kufizuara.
  - NSH të themeluara si korporata me ligj (krijuar me legjislacion të posaçëm)
  - Subjekte publike (EPIC/EPA në sistemet frankofone) ose forma të ngjashme juridike kombëtare.
  - Partneritete
  - Fondacione
  - Institucione kursimi
  - Fonde
- **Ndërthurje funksionesh tregtare dhe jo tregtare në shumë subjekte pa përcaktimin e duhur të objektivave të politikës publik (OPP) dhe detyrimeve për shërbime publike (DSHP).**
- **Gamë e gjerë madhësish: Nga shumë të vogla (ose ndonjëherë jofunksionale) deri në shoqëri të përfshira në listën e 500 shoqërive të revistës Fortune.**
- **Standarde të ndryshme kontabiliteti dhe raportimi: SNRF, SNKSP, PPPK, standarde kombëtare. Nga mospërgatitje e pasqyrave financiare të audituara deri në nxjerrje të raporteve financiare tremujore (për shoqëritë e listuara).**

Disa reforma ndërsektoriale për t'u mbajtur parasysht

Prioritetet

Veprime të mundshme

1

Gjithësia e NSH-ve

- Krijimi i inventarit të NSH-ve dhe gjithësisë më të tjerë të njësive ekonomike të sektorit publik të cilat janë të pavarura apo me personalitet më vete nga shteti.

2

Përkufizimi i NSH-ve

- Publikimi dhe përditësimi rregullisht i një liste zyrtare të NSH-ve.
- Përkufizim i qartë i NSH-ve dhe njësive të tjera të sektorit publik në nivel kombëtar.

3

Strategjia & politika për pronësinë e NSH-ve

- Formulim i qartë i justifikimit strategjik/ekonomik/shoqëror të NSH-ve.
- Hartimi i një politike për pronësinë e NSH-ve.
- Shqyrtimi i portofolit ekzistues.

4

Kuadri ligjor dhe rregullator për NSH-të

- Përgatitja ose përditësimi i ligjit për NSH-të.
- Përgatitja ose përditësimi i një kodi/udhëzuesi për drejtimin e brendshëm të NSH-ve (përfshirë udhëzues për kontabilitetin dhe raportimin e NSH-ve).

5

Thjeshtimi, fuqizimi, harmonizimi

- Thjeshtimi i formave juridike të NSH-ve (futja e NSH-ve në legjislacionin për shoqëritë tregtare).
- Standardizimi i kontabilitetit/raportimit dhe harmonizimi me sektorin privat.

2

Raportimi financiar dhe agregat i NSH-ve

Raportimi financiar dhe agregat i ndërmarrjeve shtetërore (NSH)

Andrei Busuioc, Specialist i lartë për drejtimin financiar, Rajoni i EAQ-së (Grupi i Bankës Botërore)

Vjenë, 4 dhjetor 2024

CFRR >>
Centre for Financial
Reporting Reform

PULSAR

Public Sector Accounting and Reporting Program

PULSAR Program is co-funded by:

 Federal Ministry
Republic of Austria
Finance

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Economic Affairs,
Education and Research EAER
State Secretariat for Economic Affairs SECO

Qëllimi kryesor – dhënia e një panorame më të plotë dhe më të saktë të aktiveve neto, borxhit dhe performancës së sektorit publik

17

- Ka kërkesë në rritje që qeveritë të ndjekin performancën e ndërmarrjeve shtetërore (NSH) më nga afër dhe ta përmirësojnë raportimin publik për NSH-të
- Hartimi i raporteve vjetore agregate ka dalë si kërkesë kryesore që qeveritë të japin llogari për përdorimin e fondeve publike në sektorin e NSH-ve, administrojnë rrezikun buxhetor dhe ushtrojnë në mënyrë efektive rolin e tyre si pronare – llogaridhënia për funksionin e shtetit si pronar para parlamentit dhe qytetarëve
- NSH-të po integrohen gjithnjë e më shumë në pasqyrat financiare të sektorit publik
- Raportimi agregat për NSH-të dhe pasqyrat financiare të konsoliduara të sektorit publik u shërbejnë qëllime të qarta, por të dyja mund të plotësojnë njëra-tjetrën për të përmirësuar raportimin publik për NSH-të

Temat kryesore

18

- Kërkesat e raportimit financiar për NSH-të
- Raportimi agregat

Standardet e raportimit financiar të zbatueshme për NSH-të

19

- NSH-të – shteti ushtron pronësinë ose kontrollin, qëllimi dhe veprimtaritë e tyre kanë natyrë ekonomike (ofrojnë mallra ose shërbime në një treg të caktuar).
- Pasqyrat financiare për qëllime të përgjithshme synojnë të plotësojnë nevojat e përdoruesve që nuk janë në gjendje t'i kërkojnë njësisë ekonomike raporte që të plotësojnë nevojat e tyre të veçanta për informacion (BSNK)
- Prandaj: Standardet e raportimit financiar të bëra për njësitë ekonomike me veprimtari ekonomike
- Për përdoruesit e jashtëm – aksionarët, huadhënësit, rregullatorët dhe investitorët

Përmbajtja ekonomike dhe modelet tregtare kanë rëndësi kritike për përcaktimin e kornizave të zbatueshme të raportimit financiar

Praktikat e mira në standardet e auditimit dhe raportimit financiar për NSH-të

20

Topic	International standard	Standard-setter
Financial reporting	International Financial Reporting Standards (IFRS) and IFRS for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs)	International Accounting Standards Board
Internal audit	International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing	Institute of Internal Auditors
Internal control and risk management	COSO Internal Control-Integrated Framework	Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission
External audit	International Standards on Auditing (ISA) ----- International Standards for Supreme Audit Institutions (INTOSAI)	International Auditing and Assurance Standards Board ----- International Organization of Supreme Audit Institutions
Corporate governance	Principles of Corporate Governance SOE Corporate Governance Guidelines	OECD

Source: World Bank, 2014, op. cit.

Transparenca & llogaridhënia e NSH-ve

21

- Nga NSH-të pritet të jenë “më publike se shoqëritë (e listuara) publike” – pronari fundor është publiku i gjerë
- Transparenca nuk është vetëm dhënie informacioni, por edhe cilësia, dhënia në kohë dhe besueshmëria e informacionit që jepet. Kjo mund të ndihmohet nga raportimi i saktë dhe në kohën e duhur, ose në nivel të njësisë ekonomike (NSH të veçanta) ose për NSH-të e vendit në tërësi (raportimi vjetor agregat për të gjitha NSH-të)
- Llogaridhënia – e brendshme dhe e jashtme:
  - Llogaridhënia e brendshme – mjedis kontrolli i fortë, përputhshmëri e sistemit të kontrollit të brendshëm me raportimin financiar dhe auditim i brendshëm efektiv mbikëqyrur nga komitete auditimi;
  - Llogaridhënia e jashtme – praktika efektive dhe të pavarura të auditimit të jashtëm, auditim nga KLSH dhe ndjekje e gjetjeve të kontrollit, rol efektiv të rregullatorëve dhe komisionit parlamentar për financat publike

Cilësia e informacioneve të raportimit financiar të NSH-ve

22

- Cilësia e raportimit financiar të njësisë ekonomike matet në dimensione të ndryshme, përfshirë plotësinë, saktësinë, kohën dhe aktualitetin
- Siç duket nga puna në terren e ekipeve të Bankës Botërore, NSH-të hasin në vështirësi për hartimin e raporteve financiare të mbështetura në SNRF
- Raportet e NSH-ve janë shpesh të paplota, ku mungojnë pasqyra ose shënime të rëndësishme të cilat zakonisht do të ishin pjesë integrale e paketës së raportimit financiar; ose mund të jenë të pasakta në trajtimin e fushave teknike ose delikate; ose mund të jenë kaq të vonuara saqë e kanë humbur vlerën kohore ose aktualitetin

Standardet e raportimit financiar

23

SNRF – për NSH-të me rëndësi ekonomike

- Paketë komplekse e standardeve
- Njohja dhe matja kërkojnë kosto dhe punë të konsiderueshme (vlera e drejtë)
- Kërkesa të vështira për dhënien e informacioneve shpjeguese

SNRF për NJVM-të ose SKK

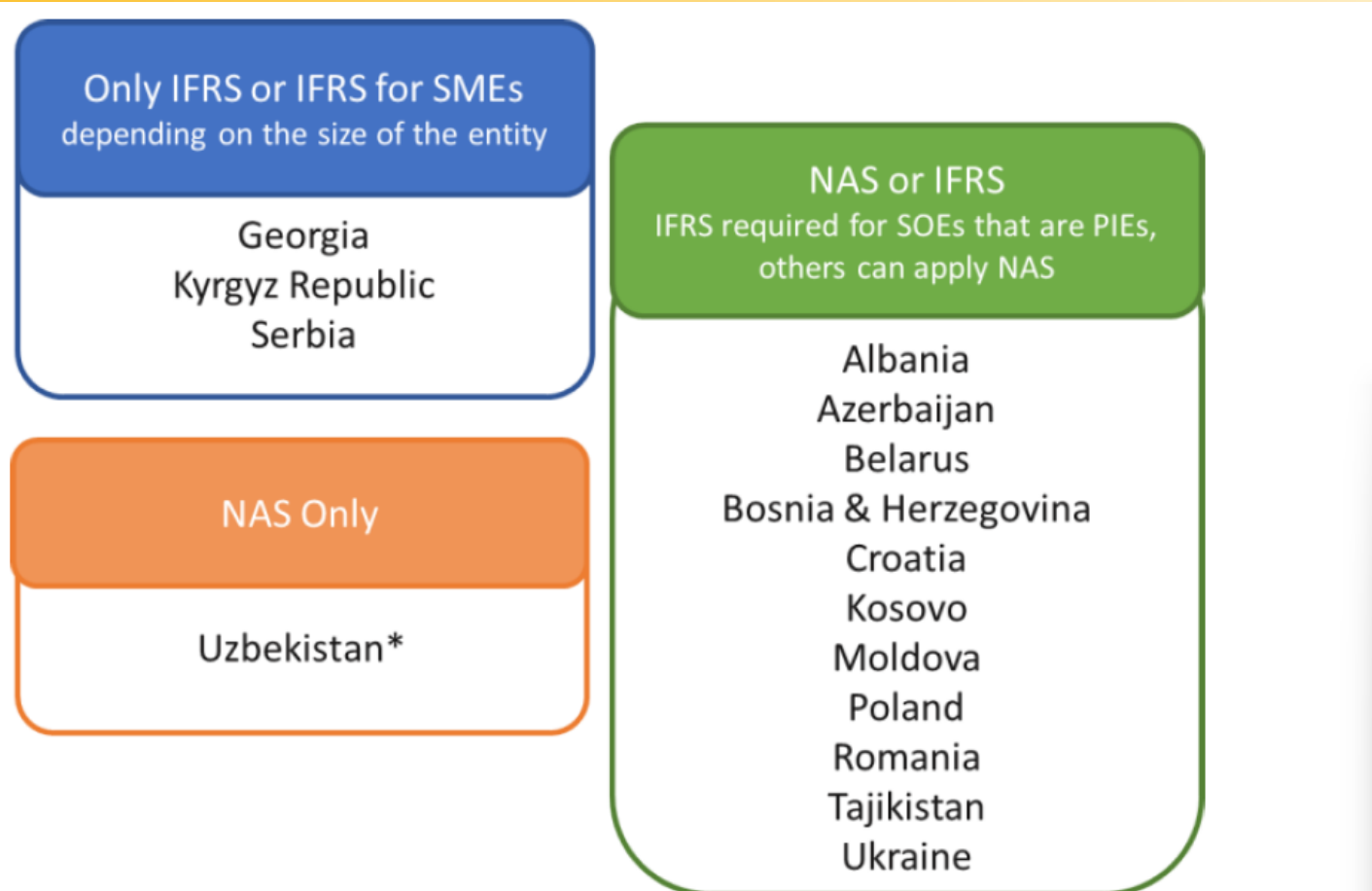
- Për NSH-të e vogla
- Më pak të vështira për njohjen dhe matjen (koncepti i kostove dhe përpjekjeve të tepërta), shpesh lejohet kostoja historike
- Kërkesa më pak të vështira për dhënien e informacioneve shpjeguese
- SKK ose korniza të tjera raportimi (pra, në përputhje me direktivën e BE-së për kontabilitetin) – e përzgjedhur në disa vende për njësitë ekonomike jo me interes publik – zakonisht më pak të vështira

Pasqyrat financiare të konsoliduara! - për NSH-të me filiale/grupe

Standardet e raportimit financiar të zbatueshme në disa vende të rajonit

24

* Uzbekistan is in the process of adopting the IFRS at the time of this Survey.

Burimi: Drejtimi i brendshëm i NSH-ve në EAQ, anketë, BB 2020

Mekanizmat e duhur të llogaridhënies – auditimi & sistemi i kontrollit të brendshëm

25

Standardet

- Standardet Ndërkombëtare të Auditimit
- Audituesit e pavarur
- Institucionet e kontrollit të lartë – shmangët dublimi i auditimeve financiare; përcaktohet objekti

Sistemi i kontrollit të brendshëm dhe mekanizmat e llogaridhënies

- Komiteti i auditimit – shqyrtohen rregullisht auditimet e brendshme dhe të jashtme & kërkohen masa vijuese
- Auditimi i brendshëm
- Sistemi i kontrollit të brendshëm
- Sistemet e emërimit të audituesve – shmangët roli i konsiderueshëm vendimmarrës nga administratorët
- Deklarata për drejtimin e brendshëm të shoqërisë – parimi “zbato ose shpjego” për kodin e drejtimit të brendshëm të shoqërisë

Disponueshmëria publike e paketës së plotë të pasqyrave financiare të audituara dhe raporteve vjetore

Raportet agregate

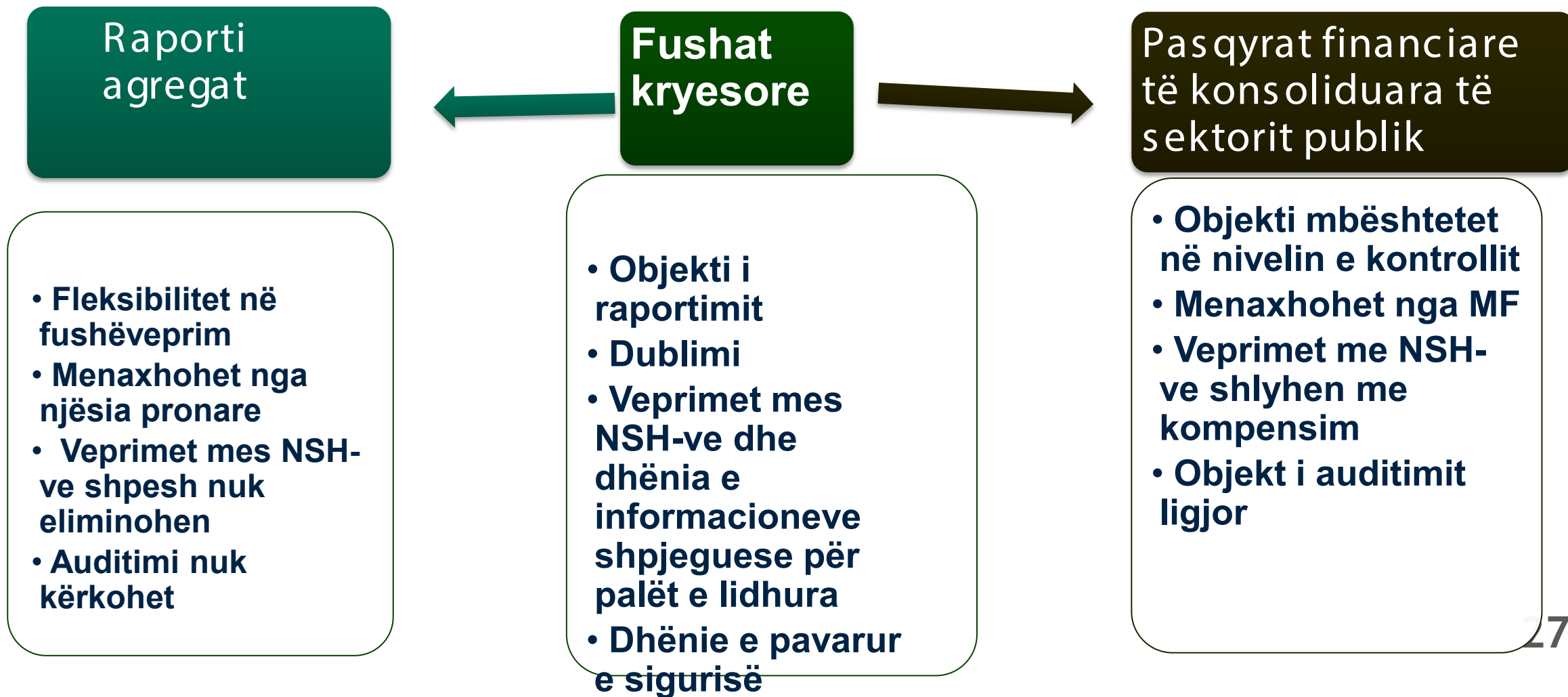
26

- Objektivi i raporteve agregate – rritja e transparencës dhe llogaridhënies në raportimin shtetëror për përbërjen dhe ecurinë e portofolit të NSH-ve
- Raportet agregate – informim mbi ecurinë ekonomike dhe gjendjen financiare të NSH-ve dhe përdorimin e fondeve publike në sektor
- Termi “raport agregat për NSH-të” dallon nga agregimi i pasqyrave financiare
- Raportet agregate të NSH-ve shpesh bëhen publike
- Kornizat ndërkombëtare për drejtimin e brendshëm u kërkojnë qeverive të raportojnë edhe për flukset kryesore nga buxhetet kombëtare drejt NSH-ve, sidomos në lidhje me detyrimet për shërbime publike
- Raportet agregate të NSH-ve po shihen gjithnjë e më shumë si një mënyrë e kuptueshme me të cilën qeveritë mund të informojnë për mënyrën se si e ushtrojnë rolin e tyre si pronar dhe të administrojnë rreziqet buxhetore të lidhura me NSH-të

Çështjet kryesore: Raportimi agregat dhe PFK-të e sektorit publik

27

Raportimi agregat për NSH-të në disa vende

28

- Croatia
- Kosovo
- Moldova
- Romania
- Ukraine (top 100 SOEs only)

Yes

- Albania
- Azerbaijan
- Belarus
- Bosnia & Herzegovina
- Georgia
- Kyrgyz Republic
- Poland
- Serbia
- Tajikistan
- Uzbekistan

No

Përfitimet

- Relativisht të arritshme në mjediset me kapacitet të ulët; mbështetet në të dhënat ekzistuese
- Rrit transparencën për ecurinë e NSH-ve të veçanta dhe portofolin e përgjithshëm (një burim unik për informacione për NSH-të)
- Ndhmon administrimin e rreziqeve buxhetore
- Nxist mbajtjen parasysh të treguesve financiarë (p.sh., metrika mjedisore, shoqërore ose të qëndrueshmërisë)
- Nxist qeveritë të kryejnë një rol aktiv të pronësisë

Kufizimet e mundshme

- I vështirë në zbatim kur funksionet e pronësisë janë të fragmentuara
- Veprimet me NSH-të e tjera si palë të lidhura – mund të mos reflektohen siç duhet
- Mund të kërkojë investim në formim personeli ose sisteme informimi për efikasitetin

Përmbajtja e raporteve agregate – praktika e mirë (1)

30

Raportimi për çështjet me rëndësi materiale, përfshirë informacionet në lidhje me qëndrueshmërinë, aspektet e drejtimit të brendshëm, si edhe për arritjen e objektivave të politikave publike. Informacionet duhet të japin një pamje të plotë, të qartë dhe të besueshme të portofolit të NSH-ve dhe të jenë cilësore, të krahasueshme, koncize dhe të arritshme nga publiku, përfshirë përmes komunikimeve digjitale.

- mbulon të gjitha NSH-të me rëndësi ekonomike dhe kjo e bën mjet të rëndësishëm për dhënien e informacioneve shpjeguese drejtuar publikut të gjerë, ligjvënësve dhe mediave
- raport përshtues vjetor me informacione lidhur me ecurinë e portofolit të NSH-ve
- korniza e përgjithshme e llogaridhënies së njësisë ekonomike pronare – një mekanizëm për të raportuar para ligjvënësve ose organeve të tjera përfaqësues

Përmbajtja e raporteve agregate – praktika e mirë (2)

31

Panorama e plotë e madhësisë dhe shpërndarjes sektoriale të portofolit të NSH-ve sipas rastit dhe ecurinë e portofolit dhe të NSH-ve të veçanta për periudhën e raportimit

- Elemente “që shohin nga ardhmja” në mbështetje të krijimit të vlerës
- performanca financiare dhe vlera e NSH-ve të veçanta, performanca në lidhje me treguesit kryesorë përkatës jo financiarë
- bëhet e ditur vlera totale e portofolit të shtetit, pasqyra e përgjithshme e politikës shtetërore të pronësisë dhe si është zbatuar
- organizimi i funksionit të pronësisë, propozimi dhe emërimi, përbërja, kualifikimet dhe shpërblimi i organeve drejtuese të ndërmarrjeve shtetërore, informacion i përgjithshëm për zhvillimin e NSH-ve, informacion financiar agregat dhe raportimi për ndryshimet në këshillat e NSH-ve
- Treguesit financiarë kryesorë: qarkullimi afarist, fitimi, fluksët monetare nga veprimtaritë e shfrytëzimit, investimet bruto, kthimi mbi kapitalin, raporti kapital neto/aktive dhe dividendët, përqindja e punësimit dhe informacione të tjera që kanë rëndësi për praktikën mjedisore, shoqërore dhe të drejtimit të brendshëm
- raportim i veçantë për NSH-të më të rëndësishme
- standardet e raportimit të zbatueshme për NSH të veçanta dhe nga njësia ekonomike që ka pronësinë kur paraqet informacion agregat sipas portofolave

Përfundime kryesore

32

- Raportimi financiar i NSH-ve të veçanta ose grupeve të NSH-ve (konsoliduar) – burim i rëndësishëm informacioni
- Informacionit duhet të jetë i besueshëm dhe i disponueshëm – auditim dhe publikim
- Raportimi agregat – mjet për të dhëna agregate dhe mekanizëm solid i llogaridhënies
- Pasqyrat financiare të NSH-ve (dhe grupeve) dhe raportimi agregat duhet të jenë burim i mirë informacioni për konsolidimin në raportimin financiar të sektorit publik

Alternativat e reformave për cilësi solide të informacioneve financiare të NSH-ve

- Standarde solide të raportimit financiar
- Kërkesat për auditimin
- Kërkesat për vënien në dispozicion të publikut
- Masa organizimi solide të drejtimit të brendshëm për raportimin financiar dhe auditimin, përfshirë komitetet e auditimit dhe sisteme kontrollit të brendshme dhe auditimi solide
- Kërkesat për raportimin agregat

3

Kontabiliteti për NSH-të: përvoja austriake

Kontabiliteti për NSH-të përvoja austriake

Bernhard Schatz, Menaxher i lartë (PwC Austria)

4 dhjetor 2024

CFRR >>
Centre for Financial
Reporting Reform

PULSAR

Public Sector Accounting and Reporting Program

PULSAR Program is co-funded by:

 Federal Ministry
Republic of Austria
Finance

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Economic Affairs,
Education and Research EAER
State Secretariat for Economic Affairs SECO

Përmbajtja

- ✓ Kontabiliteti i NSH-ve në Austri
- ✓ Kontabiliteti i qeverive për NSH-të
- ✓ Parakushtet për konsolidimin
- ✓ Vështirësi dhe veçanti të sistemit ekzistues
- ✓ Përfundime dhe rekomandime

Struktura e NSH-ve në Austri Kornizat dhe raportet kontabël

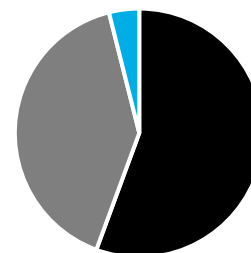

37

	Geschäftsergebnisse der Beteiligungen - 2022				BVA-E 2024	
	Umsatzerlöse	Bilanzsumme	Personalstand	Personalaufwand	Auszahlungen	Einzahlungen
	in Mio. €	in Mio. €	in VZÄ	in Mio. €	in Mio. €	in Mio. €
Summe Top-16-Einheiten	29.368,4	88.242,0	107.495	8.353,2	16.987,0	2.227,3
AMS	911,3	617,7	5.945	425,1	995,6	0,0
ASFINAG	2.530,1	18.841,4	2.915	234,4	3,0	255,4
aws	113,4	549,6	308	26,1	2.591,6	1,0
Austro Control	302,9	532,0	1.073	179,2	6,1	
Bundesmuseen	230,4	390,8	1.868	113,7	157,8	5,0
BRZ	450,0	316,3	1.576	166,2	0,1	1,1
Bundestheater-Konzern	245,2	220,8	2.415	193,7	197,2	2,5
AGES	198,3	162,8	1.517	123,2	105,1	14,7
ÖAW	209,2	200,3	1.517	116,0	169,2	
ÖBAG	1,1	3.528,2	21	4,4	0,2	690,0
ÖBB-Konzern	6.889,8	37.968,0	42.941	2.946,6	6.044,9	416,7
ÖBF	304,1	433,6	977	77,2	1,1	18,5
FFG	272,4	555,5	352	34,7	1.693,1	
SCHIG	1.347,4	612,2	107	9,5	16,0	
Universitäten (gesamt)	5.016,6	4.156,2	40.448	3.274,6	5.006,0	390,0
Verbund AG	10.346,1	19.156,6	3.516	428,4		432,3
OeNB	194,1	261.125,3	1.208	183,7	6,0	0,2
Restliche Einheiten	1.761,2	8.304,1	11.111	842,9	1.361,7	54,9
Summe	31.323,7	357.671,4	119.814	9.379,7	18.354,7	2.282,4

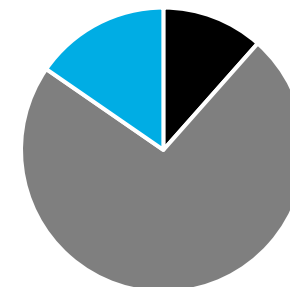
Qeverisja federale në Austri zotëron aksionet e shumicës në mbi 100 shoqëri nga një larmi sektorësh:

Accounting frameworks used by
balance sheet total

■ IFRS ■ UGB ■ Customized

Accounting Frameworks by number of
entities

■ IFRS ■ UGB ■ Customized

Në nivel të qeverisjes rajonale dhe lokale, disa qindra subjekte zotërohen ose kontrollohen nga shteti.

Kontabiliteti shtetëror për NSH-të

38

- *Neni 92 i Ligjit për Buxhetin Federal (BHG 2013) thotë: “Shoqëritë e kontrolluara duhen matur me kosto, më datën e përthithjes. Matja e mëpasshme duhet bërë sipas përqindjes së pronësisë në aktivet neto të njësisë ekonomike. Në qoftë se vlera është më e madhe se kostoja e blerjes, suficiti duhet kontabilizuar në “rezervën nga vlerësimi” pa kaluar përmes suficitit/deficitit.”*

3.2.1.4 Beteiligungen

Tabelle 3.2–5: Langfristiges Vermögen – Beteiligungen

AKTIVA		Stand 31.12.2022	Stand 31.12.2023	Veränderung gegenüber 31.12.2022	
Position	Bezeichnung	in Mio. EUR		in %	
A.IV	Beteiligungen	33.468,66	32.944,80	-523,86	-1,6
A.IV.01	an verbundenen Unternehmen	27.041,30	26.862,66	-178,64	-0,7
A.IV.02	an assoziierten Unternehmen	546,44	229,22	-317,22	-58,1
A.IV.03	Sonstige Beteiligungen	5.838,58	5.803,70	-34,88	-0,6
A.IV.04	Gegebene Anzahlungen für Beteiligungen	42,34	49,22	+6,88	+16,2

Quelle: HIS

- Qeverisja federale zbaton edhe një kontroll të filialeve dhe financave:
- Neni 67 i Ligjit për Buxhetin Federal (BHG 2013) përcakton:
- Krahas kërkesave ekzistuese për raportimin:
- njësitë ekonomike të kontrolluara drejtpërdrejt ose tërthorazi nga qeverisja federale, të cilat
- Janë objekt i mbikëqyrjes nga qeverisja federale (pa përfshirë agjencitë e sigurimeve shoqërore) duhet të raportojnë në bazë të një “filiali kontrollues”
- **Raportet tremujore përfshijnë:**
- Elemente të zërave të bilancit, elemente të pasqyrës së të ardhurave dhe shpenzimeve, TKP-të për refinancimin/rentabilitetin, TKP specifike për punonjësit ose shoqëritë tregtare
- Rreziqet dhe administrimin e rreziqeve, sistemin e kontrollit të brendshëm

Parakushtet për konsolidimin

39

- **Identifikimi i objektit të konsolidimit** (p.sh. përcaktimi i kontrollit në sektorin publik mund të jetë i vështirë)
- **Harmonizimi i politikave kontabël** (p.sh. jeta e dobishme e aktiveve, pragjet për kapitalizimin, metodikat e matjes për aktivet dhe detyrimet)
- Harmonizimi i **mjedisit të të dhënave** (p.sh. harmonizimi i planit kontabël, kufizimi i sistemeve informatike të përfshira, gatishmëria digjitale e informacioneve kontabël)
- **Eliminimi i veprimeve brenda grupit** (p.sh. shërbimet ose mallrat e livruara brenda grupit, veprimet financiare siç janë huat etj.)
- Trajtimi i **interesave të aksionarit të vogël** (vështirësi më vete në qoftë se ka disa aktorë që zotërojnë interesa të vogla në të njëjtin grup).
- Ka **më shumë instrumente dhe dije në dispozicion** sa i takon konsolidimi, në krahasim me më parë!

Konstruktimi i paketave me të dhëna të ngarkuara në modulin e konsolidimit të BPC nga të dhënat e gatshme në BW ose me skedar në format tekst.

Strukturimi dhe konstruktimi i modulit të rregullimeve dhe rikalsifikimeve të bilanceve të veçanta, në bazë të automatizimeve të gjurmueshme dhe të ditarëve

Automatizimi i rregullimeve midis shoqërive dhe krijimi i strukturës për regjistrimin e lirshëm me dorë për rregullimet jo standarde

Konvertimi automatik i bilanceve që nuk janë në monedhën funksionale të grupit ekonomik dhe krahas kësaj, automatizimi i rregullimeve në CTA

Automatizimi i konsolidimit të bilanceve sipas strukturës tregtare të grupit ekonomik

Modelimi, transformimi dhe sigurimi i të dhënave të konsoliduara në bilanc

Ngarkimi dhe konsolidimi i të dhënave historike tremujore për të kryer dhe konfirmuar testimin

Ndjekja për një muaj e konsolidimit të parë pas kalimit Live të zgjidhjes (mbetet për planifikim)

Vështirësi dhe veçanti të sistemit ekzistues

40

● Vështirësitë

Zgjedhje të ndryshme të kornizave të kontabilitetit dhe politikave kontabël e bëjnë më të paqartë pamjen dhe nuk jep një “pamje besnike dhe të drejtë” në nivel të qeverisë

Shumësia e aktorëve të ndryshme krijon një kontekst të fortë palë kryesore - agjent ku, në varësi të kapacitetit dhe plotësisë së informacione, mund të bjerë efikasiteti.

Organizatat e themeluara me ligj të sferës private dhe që përdorin kontabilitetin e sektorit privat janë mburojë e fuqishme nga ndërhyrjet e parregullta politike por kjo mund të bjerë në qoftë se nuk përmbushin qëllimin e tyre të sektorit publik.

Zëri unik “konsolidim në kapitalin neto” nuk jep informacione për arsyet e zmadhimit/zvogëlimit të kapitalit neto.

● Veçantitë

Vlerësimi i aktiveve sipas PPPK-ve vendase - në qoftë se aktivi dhurohet ose xhirohet me ligj, njihet me vlerë “0” për shkak të kostot të blerjes dhe “parimit të vlerës më të ulët”.

Mungesa e konsolidimit në njësitë e qeverisjes krijon veprime dhe kontabilitetit “artificial”.

Fokusi në përfitimin ekonomik në SNRF dhe PPPK-të vendase çon në zhvlerësim nëse nuk dëshmohet rentabilitet ekonomik (zakonisht përmes transfertave të pronarit/qeverisë).

Maksimizimi i fitimit edhe në “shërbimet publike” çon ose në nënshfrytëzim të shërbimeve ose në strukturë kostosh më të larta në sektorin publik.

Përfundime dhe rekomandime

41

- Një NSH nuk është NSH = një përkufizim i përgjithshëm i NSH-ve do të çonte në **organizata me “mandate të përziera” (detyrime për shërbime publike krahas detyrës tregtare)** çka jo vetëm shkakton probleme në kontabilitet dhe raportim por edhe në drejtimin e brendshëm dhe mbikëqyrje më pas. **Fitimprurëse ose jofitimprurëse** duhet të dokumentohet dhe zbatohet në **nivel segmenti/prodakti dhe kontributet nga shteti** duhet të jenë në përputhje me to.
- Krahas **SNRF-ve** si **praktika më e mirë ndërkombëtare**, **përdorimi i SNKSP-ve** si kornizë parësore ose dytësore referimi mund të ndihmojë në vogëlimin e fushave dhe sfidave. SNKSP kanë zhvilluar **standarde për shumë prej këtyre fushave gri: koncesionet e shërbimit, transfertat, të ardhurat, burimet natyrore, matjet e sektorit publik** etj.
- NSH-të duhen të jenë **pjesë e integruar** (dhe integrale) e sistemit të **MFP-së**, nëse mandati, raportimi dhe mbikëqyrja e këtyre njësive ekonomike nuk pasqyron pamjen e plotë (ndonjëherë NSH-të përdoren për të qenë më të zhdërvjellëta sa i takon buxhetit dhe burimeve) ekziston rreziku që NSH-të të mbeten “jashtë” MFP-së. **Ndikimi i NSH-së në buxhet duhet të jetë transparent por njëherazi të mos cenojnë autonominë e NSH-së.**

Faleminderit!

CFRR >>
Centre for Financial
Reporting Reform

Public Sector Accounting and Reporting Program

PULSAR Program is co-funded by:

 Federal Ministry
Republic of Austria
Finance

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Economic Affairs,
Education and Research EAER
State Secretariat for Economic Affairs SECO
